

BIEŁARUSRAJA**KRYNICA****PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA.**

Adres Redakcyi i Administracyi:

WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwiskarska 1-19)

Redakcja adčynienia ad 9 hadz. ran. da 6 hadz. wieč.

"Biel. KRYNICA" kaštuje na hod — 10 zel., na paúhoda —

5 zel., na 3 miesiacy — 3 zel., na 1 miesiac — 1 zel.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak:

na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj —

20 hr. — za radok drobnaha druku ū wadnej pałoscy

Kaścioł, Carkwa, Metadyzm.

(Da ideolohii B. Ch. D.)

Ideałam B.Ch.D. žjaūlajecca praca dia Bielaruskaha Narodu ūsich halinach jaho žycia. B.Ch.D. maje na woku patreby swajho narodu, jak mataryjalnyja tak i duchowyja.

U prahramie B.Ch.D. aprača spraū palityčnych, hramadzkich, ekanamičnych i ahluna-kulturalnych znachodzicca tak-ža sprawy relihijnyja. Spatykajem tam paasobnyja punkty ab naučańni relihii ū škole, ab unutranim žyci Kaścioła (Carkwy), ab ich prawoch u dziarzawie i abawiazkach, ab užywańni rodnej mowy ū Kaściele (Carkwie), ab sprawach siamejnych i inšyja (SS 22—28).

Z hetaha bačym, što B.Ch.D. imkniecca da taho, kab narod naš, — heta znača sialanstwa, rabotnictwa i pracoūnaja intelihencyja—dušu swaju hadawaū na Chrystyjaniźmie i kab z jaho čerpaū swaje siły dla baračby za swajo wyzwaleńne palityčnaje i za hramadzkuju sprawiadliwaść.

Tymčasam žycio našaha narodu pad Polščaj pakazwaje, što Chryścianstwa ū formie katalickaj i prawaslaūnaj idzie ū razrez intaresam hetaha narodu, bo ū nas Kaścioł i Carkwa — heta aruža polonizacyi i rusifikacyi, a tak-ža aruža hramadzka ha ūcisku. Tak joś sapraudy, kali razhladać u nas relihijnaje žycio ahluna.

J. E. Wilenski Arcybiskup Jałbžykoŭski adnosna da nas wyrazna wiadzie palityku polonizacyi i palityku padtrymliańnia hramadzka niesprawiadliwaści ū žyci našaha narodu.

Bielaruskaja mowa prosta cynična wykidajecca z kaścioła ū na bielaruskich parachwijach (Žodziški, Baradzieničy) i ūsimi silami wiadziecca baračba nawat prociu samaj dumki ūwadzieńnia rodnej mowy ū kaścioł dla Bielarusaū katalikou.

Padčas wybaraū u Sojm i Senat 4 i 11.III siol. h. ahułam biaručy kler wioū wyraznuju ahitacyju siarod našaha narodu za spiski, jakija dla nas roūnaznačny z poūnym paniawoleńiem hramadzkim.

J. E. Arcybiskup ksilandzou Bielarusaū z parachwiju bielaruskich pieramiašcze ū polskija (ks. Šutovič z Baradzienič u Trzcianne, ks. Sie- maškiewič z Ławaryšak u Dukšty Pijarskija, a na ich miejsca naznačaje wiadomych polonizataraū i worahaū našaha adradžeńnia (Baradzienič — ks. Mažejka, Ławaryški — ks. Zachareūski).

Praca kala Unii (abjadnańia) Carkwy i Kaścioła, da jakoj najblíżej staić J. E. Wilenski Arcybiskup, tak-ža wiadziecca pa linii intaresaū Polskaj u nas palityki. Dawoli pripomnić, što ū pracy dialektu pašyreńnia Unii—zamiest mowy našaha narodu—

ūywajecca mowa rasiejskaja, jakuju ū skorym časie lohka zamianić polskaj.

Prawaslaūnaja Carkwa tak-ža žjaūlajecca ūzo služkaj polskaj palityki i ad služby Maskwie i Maskoūšcynie pawoli, badaj biez protestu, pierachodzie na službu intaresam polskaſci.

Biaručy heta ūsio pad uwahu, Bielarusy, a časta i nie Bielarusy, jakija sapraudy ani z Kaściołam, ani z Carkwoj, ani ahułam z ja-koj relihijaj nia majuć ničoha supolnaha, „wypisali” sekta metadystau (Wilnia, Radaškawičy). Zrabili jany heta byccam dialektu bielaruskaha patryjatymu, bo metadysty ū swaich praktykach relihijnych karystajucca bielaruskaj mowaj.

Sapraudy-ž heta sprawa jnakš wyladaje. Našy hura-sacyjalisty, jak poūnya biazbožniki i materyjalisty, aficyjalna wyladajecca mowa ūsimej palityku, jak i prociu kožnaj relihii, ale faktična metadyzm padtrymliajuć, kab hetym ašlabić Katalicki Kaścioł i Prawaslaūnju Carkwu (bielaruskija himnazijs: ū Wilni i Radaškawičach, jakija całkom ad ich zaležać).

Bielaruskija-ž hrupy polonofilskija, ci, jak ich słusna nazywajuć, kazonnyja, adkryta ahitujuć za metadyzm („Biel. Dzień” hram. F. Umiastoūskaha, „Rodnyja Honi” — hram. Janki Stankiewiča). Tłumacząc jany hetya swaje adnosiny da metadyzmu tym, što metadysty, majuć ūmat dalaraū, pamahajuć Bielarusam materyjalna (internat metadystau dla bielaruskaj wučnioūskaj moładzi ū Radaškawičach i ū Wilni).

A sapraudy metadyzm nia stolki pomocny Bielarusam, skolki polskaj palitycy, bo adrodžanyja na hruncie bielaruskim narodnym Kaścioł i Carkwa—heta buduć siły, z jakimi Palakam treba budzie pawažna rachawacca, a metadyzm, jak sekta, nia majučaja charakteru suświetnaha, nia majučaja staļaj tradycyi, jak ahułam, tak i siarod Bielarusaū, moža być tolki zwyčajnej služkaj kožnaha polskaha ūradu. Myličym, što leki našych chwarob u relihijnym žyci metadyzmam bolš niebiašpiečnyja i škodnyja dla našaha narodu, jak sama chwaroba.

Kaścioł i Carkwa — Katalictwa i Prawaslaūje, — nie haworačy ab ich padstawach ideolohičnych i dohmatyčnych, — heta historyčnyja wiery Bielarusaū. Hetya wiery ū kroū uwajšli našaha narodu, jany jaho ūzhadawali duchowa, jany ūsio-ž apora našaj narodnaści, nia hledziačy na toje, što siańnia jnakš bywaje, jany — žarało našych imknieńnia, našych ideałau, jany — najwyżejšaja wartaśc narodu.

Sekta metadystau — heta niešta całkom nowaje i čujoje nam. Metadyzm

nia maje ū sabie siły, kab być karysny našamu narodu.

Nastupstwa metadyzmu — zahuba ūsiakaj wiery, asläbleńnie maralnych sił i poūnaja jaho zaležnaśc ad kožnaj ułady świeckaj.

Metadyzm urešcie ūwodzie bratniuju nienawiśc u naš narod, zamiest tworčaj relihijnej dumki razbudžaje fanatyzm i aslablaje jašće bolš naš arhanizm narodny i tak padzieleny historyjaj na dwa īahery: katalicki i i prawaslaūny.

Słowam, metadyzm u swaich nastupstwach nie daje nam nijakich cennych wartaściaū, a rujnuje ūmat.

Metadyzm nie lakarstwa na našya relihijnyja balački — i dziela taho, što jon pamahaje našym woraham praz Kaścioł i Carkwu dalej nas polonizować i rusyfikować, bo daje im lišni kožyr, što Bielarusy — heta roznyja niedawierki i sekanty i što adzinaj duchowaj aporaj dla našaha narodu ūsimej palityku polski Kaścioł i rasiejskaja Carkwa.

Usio heta pryznaje kožny, chto prosta hladzič na rečy i ūčyra žadaje słužyć swajmu narodu, nia słuchajucy našeptywańiaū na wucha našych „serdečnych pryjacielaū”. Dyk wychadu treba ūsiać inšaha.

Systematyčnaje i wytrywałaje zmahańie ūsimi sprawiadliwymi, kulturnymi i poūnymi achwiarnaści sposabami za našy prawy ū Kaściele i Carkwie, za naša relihijnaje i narodnaje adradžeńnie, za čystaśc dumki Chryścijanskaj u hranicach nawuki Katalickaj i Prawaslaūnaj, žycio pa wodle hetych nawuk jak pryznatnaje tak i hramadzkae — woś što zmoža sapraudy wylačyć chwaroby ū relihijnym žyci Bielaruskaha Narodu.

My pawinni wiedać, što jak Kaścioł tak i Carkwa — heta nia worahi našaj narodnaści, a sapraūdnyja pryzjacieli. Dawoli ūspomnić, što ūsie narody Zachodniaj Eǔropy ūzhadawalisia pad cioplym kryłom katalickaha Kaścioła i što ciapier kožnyja narody, što imknucca da swajho adradžeńnia i samadzielnaści — ū asobie Kaścioła majuć wiernaha sajužnika („Przegl. Wil.” 25.III. siol. h., artykuł „Zaślepienie”).

A što ū našym krai ūsio naadwarot, dyk heta zwyčajnaje nadužycie idei Chryścijanskaj, heta wynik polskaha i rasiejskaha ūwinizmu, a znača, — heta reč pierachodnaja, jakuju moža i pawinien naš Bielaruskij Narod naprawić praz swajo ahlunaje narodnaje adradžeńnie.

Najblíżejšym zadańiem dla nas u kirunku ūdziejsieńnia hetych ideałau ūsimej palityku dalejšaje hurtawańnie kala B.Ch.D., jak adzinaj bielaruskaj arhanizacyi, biaručaj pad uwahu ūsie patreby swajho narodu, a tak-ža i ūwieś narod, jak katalikou tak i prawaslaūny, jak sialan tak i rabotničau i pracoūnju intelihencyju.

U haru serca i ducha!

Z zahonaū našaj Bačkaūšcyny kožny dzień prylatajuć da nas na čužynu nowyja i nowyja wieści. Kožnaja ranica daryć nas u stalicy čechasla-wackaha narodu świeżym pawiewam drewau Bielarusi. Šaptańnie cichieňkaha wietryku i rohat bury na bielaruskim paletku — ūsio poūnasciaju ašlabajecca ū sercy našym na emihracji. I hetym šaptańiem wietryku z z Bačkaūšcyny my siabie tut ašwiažjemo kožnaje ranicy i rohatam bury z Bielarusi silimo siabie prad štodiennaju pracaju.

Kab nia bylo rodnych pawiewau kožny dzień z kraju, ciažka bylo by žyć nam. Kožny bielaruskij dzienjny krok na Bačkaūšcynie ašlabajecca tut u lustry našaha serca i služyć nam štodiennaju ježaju ū našym duchowym žyci. Chto byu na emihracji, toj wiedaje, jak darahoju jość wiestka z kraju.

Ale roznyja bywajuć wieści. Adny ažyciaūlajuć swajeju nieadhadanju siadu i słać swaim žyciądajnym sočam, a druhiu marćwieciać i morać ūmiesztan swaim.

Wiestka ab ražbičci adzinaha bielaruskaha narodnaha frontu na partii byla prycyna wialikaha sumu bielaruskaje emihracji. Kali na Bačkaūšcynie zahrymieū naiūny i abrydly skaz, što „Partyjnaja” heta znak śpiełaści narodnaj”, to naša emihracja jašće strašnej zasumawała. Stwarylisia dwa bielaruskija święty: adzin tapiūsia ū chwalach ūalonaha tancu partyjnaha, a druhi ū chwalach moručaha sumu. Sumna bylo da nie mahyčmaśi. Kožny ūpiwaśia zrokam u českuu ziamlu i hawaryu u duchu da jaje:

— Ty ūščaliwaja, českaja ziamielka, bo ū imia woli twaje hinuli dzieci twaje pad adzinym štandaram twaím.

Pašla hladzieū kožny z nas u bok našaje Bačkaūšcynie... plakaū horka.

Prycyna horkaha płaču byla adna: nacyjanalnaje istnawańnie Bielarusi zahrožana. Ale ūlozy jašće byli harčejšimi, bo kožny dobra znaū, što rabiili dzieci českaje ziamlicy, kali nacyjanalnaje istnawańnie ich bylo zahrožana.

Byu na świecie adzin padniawoleńny wiakami kraj. Kali ū adnoj wioscy hetaha kraju byla akupantami — ūladarami zabita rodnaśc mowa, to dzieci hetaha kraju apranulisia ū žabročyja woprakti, uziali skrypkij i try miesiacy piajali ū miortwaj wioscy rodnyja pieśni. U tonach rodnej pieśni ažyla mowa i ažyla rodnaśc wioska.

Chto zapiarečyć majoj „kazcy”? Jošć na świecie niašcasny kraj, zawiecca jon Bielaruš. Kali ū dwóch pawietach hetaha kraju zamiorla rodnaśc mowa, to dzieci hetaha kraju pawostrywali nažy, stwaryli try dziesiatki partyjaū i pačali rezać adny druhi. Smierć rodnej mowy pasowywajecca pamaleńku da miežau treciaha pawietu.

Zhurtawaūšsia ū wialiku bielaruskiju arhanizacyju pad ūčiam B.Ch.D. napeūna dasiahniem swaich ideałau i zdabudziem sabie swaje sprawiadliwyja prawy i ū halinie relihijna žycia.

rać kabinetu zdarowuji, jakuju lekar pawinien ahledzić. Biaz lekara mamku brać nia možna, bo zdaralisa wypadki, što mamka zaražała kormlenaje dzicia ūsialakimi chwarobami: su-chotami, syfisam, chw. skurnymi i inšymi.

Kabieta sojačaja dzicia pawinna dobra adžyłacca; ježa nie pawinna być duża ciažkaj dla trauleńia; duża dobrą strawaju da jaje źjaūlajecca ūsialakaja harodnina, śpiełyja syryja jabłyki. Nikoli kormiačaja matka nie pawinna užywać alkaholnych napitka jak: wodka, wino, piwo, bo alkahol usasywajecca ū trybuchi i praz kroū i małako traplaje ū arhanizm dziciaci. Kormiačaja kabieta, jak najdažej muſi prabywać na świežym pawietri i soncy, heta patrebna nia tolki dla zdaroūja jaje samoj, ale dla zdaroūja i ūzrostu silnych kašczej u dziciaci. Nie pawinna jana zasiedzwacca na adnym miejscy, ruch dla jaje abawiazkowa patrebny, z druho-haž boku — nie pawinna krepka mužycza.

Padčas karmleńia hrudnyja baradaūki pawinny być čystyja. Dzieła hetaha pierad i pašla každaha karmleńia treba ich abmyać pierahatawanaj wadoj z dadańiem 1 da 2 prac. bornaha kwasu i absušać čystaju, miakkaj połačkaj. Heta zachawaje baradaūki hrudnyja ad zaražeńia, što časta wiadzie da narywu ūsich hrudziej. Razumiejecca, što kormiačaja kabieta naahuł pawinna dbać ab čystacie swajho cieľa i wopratki.

Pa nadzreńi, pieršy raz prystaūlajecca dzicia da hrudziej pašla ſaſci hadzin, heta robičca dzieļa taho, kab dać adpačyć matcy pašla rodaū. U pieršych dniach zaūsiody mała bywaje małaka, z hetaj prycyny ū praciaku pieršych 5 — 7 dzion treba dawać wysysać abiedźwie hrudziny. Tydzień spuścīšy dawać treba tolki adnu hrudzinu i každy raz nowuju. Karmleńie biezwarkowa treba ūrehulawać tak, kab dzicia dastawała hrudzi praz každya 3, a to i 4 hadziny, z 6 — 9-ci hadzinnym pierarywam u nočy. U wyniatkowych tolki wypadkach, kali dzicia nia moža wyssać zaraz usiaho małaka, prystaūlajecca praz 2 hadziny, heta bywaje — kali dzicia ſlaboje, niedanošanaje. Ssać dzicia nie pawinna dažej jak 10 — 20 minut. 10-ci minut chapa'e, kab wyssać bolšać małaka, a pašla jano tolki zabaūlajecca, razmiahčajučy hrudnuju baradaūku, što ūplywaje na lopatnie i narywy.

Takaja rehularnaś u karmleńi patrebnej, jak dla dziciaci, tak dla matki. Dzicia skora prwykaje da he-

taha paradku, jaki ūscierahaje jaho ad niastraūnaści; z druho-haž boku — hrudzi dobra wysysajucca, što ūplywaje na ūwaličenje małaka i matka ū pierarywach maje spakoj. Praktyčna ūlažyć heta možna chacia-b tak: ranicaj pieršy raz nakarmić a hadz. 6, pašla praz každya 3 hadziny i apošni raz u 9. Ad 9 da 6 dzicia budzie spać, kali jaho nia pryučać karmic noču.

Z hetakaha paradku jość wialika-ja karyść, jak dla dziciaci, tak i dla matki. Dzicia prymaje ježu, zachacieūšy jeści, wysysaje ūsio małako z hrudziej, żywot maje čas jaho strawić i adpačyć pašla, a matka maje spakoj, jak dniom, bo kormie tolki 7 razoū, a što hałoūnaje — noč tak-ž maje spakojnuju, a heta dla jaje duža patrebna reč! Bywaje, što dzicia pačynaje niepakoicca i płakać; nikoli nia treba tady sunuć jamu hrudzi ū rot, bo płaca jano nia dziela, taho, što zachacieła jeści, a najska-rej, — što abmačyłasia, abo niezdrowaje. Niawolna tak-ž užywać sosak, z oblenych z chleba i cukru, zakručanaha ū ryzinačku, jak heta duža časta ūzywajecca praz našych kabiet; hetymi soskami jany napeūna psujuć zdaroūje swajho dziciaci, bo praz ich dzicia dastaje kataru kišak i rozných chwarobaū u rocie. Možna, kali patreba, užywać sosku gumowuju, specjalna kuplenuju ū składzie aptečnym, tolki trymać jaje treba ū čystaj hatawanaj wadzie i každy dzień kipiaci.

Danošanaje dzicia ū pieršym mie-ſiacy pawinna atrymliwać stolki ježy, kab jano raňiałasia $\frac{1}{6}$ č. jaho wahi h. zn.-kali dzicia waža 3.000 gr., to ū paru (sutki) pawinna ūjeści 500 gr., abo kala 80 gr. za-raz. U nastupnych miesiacach jano pawinna zjadać adnu siomuji č. swajej wahi; kali waža 4.200 gr., to pawinna ūjeści kala 600 abo 100 gr. u paru.

Najlepšym dokazam, što dzicia maje ježy dawoli, jość jaho waha. U pieršych troch miesiacach, narmalna, dzicia prwywaje 25 gr. u dzień, paźniej pa 20 — 10 gr. Spraudzić, ci dzicia wyssała patrebny lik ježy, možna wažačy jaho pierad i pašla karmleńia; treba tolki ličbu pieršuju adniać ad druhoj i atrymajecca waha wyssanaha małaka. Kali wyjdzie, što jano wyssała zamała, to treba niechwatajučy lik ježy dadać — uliwajučy harbatnaj lyžačkaj 4 gr. małaka.

(D. b.)

D-r Br. Turonak.

Ja ciabie ūkupno... starajusia. A macie-ž to, macie! Boža, Twaja wola! Dauby tolki Boh z doro-hi nia ūbicca... Što, balič bok? Matrona, što-ž ty maúčyš? Ja ciabie pytaj: balič bo k?

Dziūna jamu zdajecca, što na twary ū staroj śnieh nia taje, dziūna, što sam twar niejak ūtūna wyciąnuūsia, pryniau bledna-ſery, brudnawaskowy koler i staū hrozna-pawažnym.

— Nu, i durań! — murłyča Hryhor. — Ja ciabie sumlenna, jak pierad Boham... a ty taho... Nu, i durnajal Waźmu, woś i nie pawiazu da dochтарa.

Hryhor wypuskaje lejcy z ruk i zadumywaſiecca. Azirucca na starujujon nie adwažywaſiecca: straſna! Zadać joj pytańie i nie atrymać adka-zu — taksama straſna. Narešcie, kab končyć z niapeūnaſiaj, jone, nie ahla-dajučsia na staruju, aščupaū jaje zimnuju ruku. Padniataja ruka padaje jak płast.

— Umiarla, značyć. Kamisjal I Hryhor płača. Jamu nia tak ūkupno, jak prykra. Jon dumaje: jak na hetym świecie skora ūsio robičca! Nie paſpieła jšče pačaccę jaho hora, jak užo i wynik hatoū. Nie paſpieū jon pažyć z staroj, wykazać joj, paſkadawać jaje, jak jana ūžo umiarla. Žyj jon z joju sorak hadoū, a hetaya-ž sorak hadoū prajſli jak u tumanie. Za pjan-stwam, bojkami, biadoj nia čułasja

žyćcia. I jak na złość staraja ūmiarla, jak raz u toj čas, kali jone pačuūsia, što ūkuduje jaje, ūyć biez jaje nia moža, straſna winawaty pierad joj.

— A jana-ž pa žabraninie chadzi! prypaminaje jon. — Sam ja pasylau jaje chleba ū hrudziej prasić. Kamisjal! Joj by, durnoj, jašče hadkoū z dziesiatka pažyć, a to, niaboś, ciapier dumaje, što i sapraudy ja taki. Matka Boskaja, dy kudy-ž heta ja, da čorta, jedu? Ciapier nie lačyć, a chawać treba.

Zawaračywajſial Hryhor zawaračywaje kaninu nazad i z usiejsiły pahaniaje. Daroha z každaj minutaj robičca ūsio horšaj dy horšaj. Ciapier duhi ūžo zusim nia widać. Redka kali sani najeduć na maładujojołačku, taja pryhniecca, drapanie pa rukoch, milhanieč prad jaho wačyma, dy jznoū pole jaho pohladu robičca biełym, krucicca.

— Žyć by na nowa!... — dumaje Hryhor. Uspaminaje jon, što Matrona, hadoū sorak tamu, była maładaja, pryožaja, wiasiołaja, z bahataj haspadarki. Wydali jaje za jaho za tym, što pakwapisilia na jaho ramiasło. Usie pohlady byli na charošaje žyćcio, ale biada ū tym, što jon jak napiłsia na wiasielli, jak loh na pieč, dyk bycam i da hetaya času nie prasypaūsia. Wiasielle jon pamiatuje, a što bylo pa wiasielli, — choć zabi, ničoha nie prypaminaje, aproč chiba taho, što piū, lažaū, biūsia. Tak i zhinuli sorak hadoū.

Stanko Vraz.:

A d k a z.

„Ja ciabie lublu!“ Čujcie bory j hory I raskačecie hromam na usienkim [świecie, I arłom u chmarach zwonka raskačecie, Zahrymiecie mocna na usim prastory!

„Ja ciabie lublu!“ Čujcie bory j hory I skačecie rekam na usienkim świecie, A adtul pa chwałach zwonka zahry-[miecie.. Kab było čuć ū sinim i u čornym mory.

„Ja ciabie lublu!“ Słuchaju adkazu. Hory, mory j reki swaim recham hrubym Zaraz mnie ū adkazie pasylauj: [Lubim!“

Tolki ty zamoūkla, ty, maja kachana, Ad ciabie na't sloūka ja nia čuň nirazu I twajo mnie słowa jość ciapier [niaznana.

Tłumačy Fr. Hryškiewič.

Z Niezaležnaj Litwy.

Epidemija tyfusu. Litoūski Departament Zdaroūja danosić, što ū paw. Kowienskim, Rasienskim i Trockim ūzawiaſia epidemija plamistaha tyfusu. U paw. Trockim u praciu minułaha miesiąca zachwarela 14 asob, u Rasienskim 3, u Kowienskim 2. Departament pryniau srodku prociu epidemii.

U Uſcianach u wastrozie pamiorla na tyfus plamisty 2 wiaźnia. U metach dezynfekcyi wastrohu ūsich wiaźnia pierawiali ū adzin z damoū za miestam.

Świata niezaležnaſci. Litoūski narod 15 traūnia siol. h. u dzień 10-aj hadaūšcyny sklikańia ūstawadaūcha Sojmu ūzawiaſiecia — Dzieſiatyja ūhodki niezaležnaſci Litwy. Urad Litoūski robić starańni, kab hejneje ūzawiaſciadbylosia jak najpyšnej. Kamitet abchodu ūzawiaſci zaprasiu na hety dzień Litwinoū i Žydoū amerykanskich, a taksama i Litwinoū Łatwii.

Zaprošany tak-ž amerykanski „Cyrwony Kryž“, pradstaūnikom ad jahoda pryedzie ū Koñu p. Henderson.

Žjezd litoūskich achwiceraū u parazumieńi z uradom zaprasiu niekalki niamieckich achwiceraū, katoryja ū 1918 i 1919 h. zmahalisa na litoūskim froncie. Achwicery niamieckija pryjechać na ūzawiaſcie zhadzisia.

Zaprošany taksama achwicery ūzawiaſciadbylosia, jakija pamahali arhanizawač litoūsku armiju.

Z Polšcy.

Kanfident palicy na čale zla-dziejskaj bandy! Pad takim zahałou-kam padaje „Ilustrawana Republika“ wiestku, zhodna jakoz haz. „Dilo“ piša, što: u waršauškim akružnym sudzie pačaūsia sud nad zla-dziejami, jakija staralisa padkapacca pad kasu dzia-zaūnych banknotau. Pačatak sudu prynios wialiku nawinu. A samyja abar-oncy staralisa dakazać, što na čale bandy zla-dziejau stajaū kanfident palit. palicy Wišynski.

Načalnik waršauškaha palit. śled-čaha ūradu p. Suchenak pačwierdzū, što Wišynski sapraudy byu ahientam tajnaj palicy. A niadaūna hetaha-ž Wišynskaha klikali na praces Biel. Sial-Rabot. Hramady, jak świdruk!

U Waršawie 1-ha maja nie aby-ſlesia biez praličcia krywi. Na teatralnym placu socjalisty sklikali wialiki mitynh, na jaki chacieļi ūwarwacca kamunisty z pramowami, ale milicyja sa-cyjaliſtčnaja nie chacieļa ich dapošći, u wyniku čaho dajšo da bojki pamiz kamunistami i sacyjalistami. Pašla bojki astałosia 4 čał. zabitych i kala 200 ranienych.

U Krakawie, Łodzi, Paznańi i innych miestach Polšcy 1 maj praj-ſoū spakojna.

Z kraju.

Pažar u Opsie. U suboto 28 krasawika h. h. u m. Opsa, Braslaū-kaha paw., wybuchnuw wialiki pažar, katory amal što nie spaliū celaje miastečka. Zharela 43 damy, kaščoł z plabanių, pastarunak palicy, škoła pačatkowaja, kooperatywa i supałko-waja kasa i inš.

Dziakujuč tamu, što pažar byu dniom, achwiar u ludziach nia bylo. Straty wynosiać bolej jak adzin mili-jon złotych.

Pažar u Lidzkim pawiecie. 28 krasawika h. h. u Lidzkim pawiecie zharela wioska Dwarčany, Lipnickaj hm. zharela 3 damy, 10 chlawoi i 10 budynka haspadarskich sa zbožzam i miortwym inwentaram. Strataū abliča-juć kala 40,000 zł.

Przyu ūzawiaſciadbylosia ū 1907 h. 1 traūnia (maja) raspačaūsia przyu mužyń ūzawiaſciadbylosia ū 1907 h. Taksama paklikajucca kamisijaj mužyń ūzawiaſciadbylosia ū 1905 i 1906 hadach, jakija atrymali pry papiaredniczki przywyci katehoryju „B.“

1-ha maja ū Nawahradku (i ū pawiecie) prašlo spakojna, tolki ū Lidzie 3 siabraū P.P.S. lawicy cha-cieli zrabić zabureńni, adnak palicyja nie dapošciła.

Pračnuūsia jon u wialikim, z malowanymi ūcieniami, pakoi. Praz wokny ciakuć jarkija soniečnyja ka-sulki. Hryhor bačyć prad sabo ludziej i choča na-sam-pierš pakazać siabie spakojnym, pawažnym i z rozumam.

— Jak-by, bratki, panichidu pa staroſi! — hawora. — Papu jak-by ska-zać...

— Nu, dobra, dobra! Lažy ūžo! — abrywaje jaho niečy hołas.

— „Baciański! Pan dochtar! — dzwi-wicca Hryhor, bačačy juho prad sabo. — Waša Miłaś! Dabradziej!“ Choča skočyć i pawalicka prad medycynaj u nohi, ale čujecca, što ruki j nohi jaho nia słuchajec. — „Waša Miłaś! Hdzie-ž maje nohi? Hdzie ru-ki?“

— „Ražwitaſia z rukami j naha-mi... Admarožiū Cicha, cicha... ča-ho-ž ty płačaſi? Pažyū i dziakuj Bo-hu! Niaboś kapu prazyū — budzie z ciabie!“

— „Horal.. Waša Miłaś, woś hora! Darujcie miłaſciwal Jaše-b hadkoū piać ūšieć...“

— „Na što?“ — „Kanina čužaja, addać treba.. Staruju treba chawać... I jak na hetym świecie ūsio skora robičca! Waša Miłaś! Panie dochtar! Cyharnicu najlepšuju z karelksj bia-rozki! Kra-kiecik wytaču“...

Dochtar machaje rukoj i wychod-zić z pokoju. Hryhoru — kaput.

Pieraklaū J. J.

Hryhor zakrywaje wočy i dremle. Trochi pačakaūšy, — čuje jon, što koñ staū. Jon adkrywaječ wočy i wi-dzić niešta ciomnaje pierad sabo, padobnaje da chaty ci stoha... Treba-b bylo wyležci z saniaū i dawiedacca, u čym reč, ale pa ūsiamu cielu čujecca niejkaja zmora, što lepš zamierz-nuć, čym rušycce z miejsca... I jon biaśpiečna zasypaje.

Zaburzenie ū Gierwackim kaście i ich nastupstwy. Rožnyja ciomnyja siły pastanawili skasawać prawy Litoūcaū u Gierwackim kaście.

Pašla awantury wialikadniaj adbyłasia druha, takajaž awantura 15-ha minułaha miesiaca. U wyniku ūsiaho hetaha J. E. Arcybiskup zabrau z Gierwiat ksiandzoū Palaka i Litoūca, a kaścioł zahadaū zamknuci. Usio heta bylo-b dobra, kab nia toje, što zaburzenie ū Gierwiatach wyklikali polskija ahitatary, dyk našto razam z wiñawatymi karać niewinawatych?

Ahułam treba skazać, što sprawa Gierwiackaja lišni raz dakazwaje, ja-koje ciažkoje pałažeńie Litoūca u žyci kaścielnym pad Polšcą. Možam adnak Litoūca pacieśyć tym, što ich pałažeńie kudy jošč lepšym, jak naša!

Z zahranicy.

Wyniki ziemlatrasieńia na Bałkanach. Pawodle aficyjalnych danych, winiki katastrofy ziemlatrasieńia pradstaūlajucca tak: zabitych 103 čał., ranienych 700 čał., bolej jak 10.000 damoū zusim zrujnowany i 10.500 damoū, jakija nia prydny dla žycia. Mataryjalny straty pierawyšajuć 2 z paławinaj miliardy lewaū.

Staršynia C. I. Ku na čale šajki bandytaū. 26 IV. h. h. u Symferopoli adbyūsia sud prezesa centralnaha wykanaūčaha kamitetu Krymskaj respubliki Ibrahimowa i 15 jahonnych tawaryšau, jakija mieli znosiny z rəzbojnikiem bandami kontrewalocyjnistami. Ibrahimaū u swoj čas zabiū dwuch asob, katoryja danišli ab jahonych bandyckich rabunkach publicznych hrošaj z metaj utrymańia bandy.

Adradžeńie narodaū u Azii. Až da XX stahodźdia azijackija narody byli terytoryjaj eūrapskaj kalanizacyj ū rožnych formach, zaležna ad taho, jakiu siłu i adporuć wykazywali.

Byli heta kalonii, pratektaraty, i ūreście dziaržawy, jakim pakidaśia tolki niejkaja častka samadzielnaści, što nie pieraškađała palitycy ekana-činaj Eūrapsjcam u hetych krajoch.

U kancy XIX stahodźdia ū Azii nia było aniowdne dziaržawy, aproč Japonii, katoryja mahli-b chwa-licca poūnaj niezaležnaściaj. Nieħar-nizawanya buntu narodaū, jakija nia mieli cywilizacyi časou nowych, du-šlyisia biaz nijakaj pieraškody. Apinijska eūrapskaja, aburanaja pastupkami paſtancaū, astawałasia na boku kalanizatařu. Bajawaja sława francuska wojska ū Annamie i anhlijska ū Indyi ū zmahańi z paſtan-cami jošč temaj mnohich powieściaū i pamiatkaū tahačasnych časou.

Casy henja adyšli biespawarotna ū minuščynu. U pieršym dziesiątku hadoū sučasnaha stahodźdia pačyna-jecca silny wyzwalenski ruch azijackich narodaū z pad čužackaj „apieki“.

Na čale azijackaha ruchu stali narody Islamu. Pawadyry hetych narodaū ułasnymi zaſluhami dajšli da ūlady i stalisia refarmatarami swaich narodaū.

Kemal-Paša, Prezydent Tureckaj Respubliki, Riza-Khan, Padyšach Persii, i Amunnallah-chan, karol Afhanistanu—staća užo siańnia na čale dziaržawaū, katoryja pierastali byc teryto-ryjaj zmahańi anhlijska-rasiejskich upływaū za ūladu nad Azijaj.

Turcyja, Persja i Afghanistan — karystajucca ū poūnaj niezaležnaściaj i, złučyūsia dahaworam 16 čer-wienia 1921 h., stanowić silny blok dziaržawaū, zdolnych da adporu jakich kolwiek zamyslaū zwonku, što daje da ich mahčymać ražwiwacca dalej u kirunku swaioho ułasnaha žycia.

My Bielarusy adnosimśia z ra-daścjaid da hetaj wialikaj prajawy adradžeńia azijackich narodaū z tej dumkaj, što j my dasiahniem swaie-mety—poūnaha adradžeńia i wyzwa-leńia.

HRAMADZIANIE!

Prysyłajcie padpisku na „Bie-laruskuj Krynicu“.

DA NAS PIŠUĆ.

WAŁAČOBNIKI.

W. Adamčuki — pad Wilnia. Z daňnych časou wiadziecca ū nas tradycyjny zwyczaj na Wialikdzień chadzić u Wałac̄obniki — winšujičy adny dru-hich z Wialikim Światam paſtańia z umiorých Chrystusa. Da hetych časou, jak dadatkowyja nabažensty ū kaściele, mality, tak i wałac̄obnictwa, dziakujučy niaprychilnaj da nas Bielarusaū palityki, adbywalisia ū polskaj mowie. Ciapier moładź našaja horača kachajuča rodnuju biełaruskiju mowu, žadajučy bačyć jaje ū naležnaj dla jaje paſanie, jak u žyci prywatnym tak i ū žyci relihijsnym, pačala jaje ūwadzić u žycio relihijsnej praz ſpieu relihijsnych pieśniau pa biełaruskupu padčas wałac̄obnictwa. Piekny ū hetym kirunku przykład daje Adamčuckaja moładź, chwalačy Chrystusa pieśnaj u rodnej mowie i adnačasna zdaby-waujajce miesca dla mowy biełaruskaj ū žyci relihijsnym.

Takož darohaj naša moładź patrapić uwiaści biełaruskiju mowu i ū kaścioł.

Stary Francišak.

A ŪSIO KAZALI „ŪSIE MY ROŪ-NYJA.“

Lida. Kali pypomnić 1919 i 1920 hod, to kala nas, dumaju ūtō i ū dru-hich miascowaściach našaj harotnaj Bielarusi, čušia klič: „ūsie my roū-nyja“. A ciapier? Ciapier i hetaha kliču nia čuwać i ūtō nia tak dziejecca, kab byli ūsie roūnyja.

Siananie ū wakolicach Lidy razumieli klič „ūsie my roūnyja“ z po-hladu socyjalnaha, bačačy tutża kala siabie niaroūnaś sacyjalnaju, bo byli i jošč adzinki, što mieli i majuć pa niekalki sot dziesianic ziamli, a byli i jošč ceļyja pracazdolnyja siem'i, jakija mieli i majuć ledž pa 3 i mienš diesianic. Miascowaja pracoūnaja intelihencyja razumiela klič „ūsie my roūnyja“ krychu šyrej, — jak narod z narodam. Pawieryli i prychilisia da „ūsie my roūnyja.“ Prachodziū čas, čakali zdziejeńie idealnaha sapraūdy chryścijanskaha lozunhu „ūsie my roūnyja.“

Prachodziū čas, — čakali ciarpili-wa, ale žycio na miejsy nie staić i nie čakaje. I ūbačyli, što hetaje žycio z niezrazumielem ciapier dla našaha siananstwa i pracoūnaj intelihencyji lozunham „ūsie my roūnyja“ pa-płylo zusim pamima našaha siananstwa i intelihencyji. Bielaruskaje siananstwa i intelihencyja staić u boku hetaha žycia, jak świedka dziauza zdziaj-sniajučahasia pieknaha ideału „ūsie my roūnyja.“

Warštat pracy — ziamli, na katoruž čakała naše siananstwa, pačali razdawać polskim asadnikam, pasady i ūradawyja stanowiščy, na katoryja čakała naša biełaruskaja intelihencyja, pazajmny Palakami, časta i husta z karannoj Polšcą. Bielaruskaje siananstwa i intelihencyja, choć už i z nie-čiarpiliwaściami, ale jaše čahoś čakaje. „Ciarpieńie i trud usio pieratruć,“ — kaža rasiejskaja pahaworka. Dyk da ciarpieńiau našych sianan i intelihencyji patrebny heny trud — praca samym nad sabo, praca arhanizacyjna, bo tolki praz arhanizacyju možna palep-šyć swoj byt. Dyk čamuž biełaruskaja intelihencyja Lidčyny nie biarecca arhanizawać swajo siananstwa ū palityčnu arhanizacyju Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracji i ū kulturna-ha-spadarcuju arhanizacyju Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury?

Cwiatok.

DOBRY PRYKŁAD.

Subotniki, Lidzka paw. Udzień 13 minułaha miesiaca ū Subotnickaj hminie zharela wioska Lyntup. Byu strašenny wiecier i choć staśia pažar siarod dnia, nichko z žycharaū nie paſpieū ničoha wyratawać. Nie abyšo-sia i biez čałwiečych achwiaraū; zhareū B Arodź, asiraciū ūtō zusim małych dziajej. Niekalki koniaū i karou, awiečki i świńi blizu ūsie pa-hareli. Woś Rada hminnaja idučy z

pomačaj niaščasnym paharelcam na swajom pasiedžańi 22.IV h.h. na pra-paziciu radnaha J. adnahałosna uch-waliła: dać pa adnamu pudu zboža z každaj wałoki i pa 2 pudy bulby; každy žchar hminy, majučy kania, muśić adzin dzień pamahcy paharelcam pracawać ci to ū poli ci pierawozkaj dre-wa i zwolniła ad usiakich šarwarka-wych rabot. Nad sirotami, katoryja nia moħuć atrymać strachouki, ustanawić apieku i ūsie košty źwiazanyja z hetym pakryć ū sumau hminnych, a tak-sama i apłacić košty z lačeńia chwo-rych u špitale.

Tolki na ūtō adzin z miajscowych panoū pan G. wielmi aburyūsia hetaj pastanowaj R. hm., i na publičnym pasiedžańi R. hm. i Kamitetu pomačy paharelcam hołasna zajawiū, što ion nia pryznaje hetaj pastanowy, nie nawidzić hetych paharelcaū za toje, što jany ū časie wajny wyrubali niekalki chwojak z jaho lesu, i abura-ny na R. h. za toje, što kali ū jaho ū 1924 h. zharela adno humno, to R. h. nia zwolniła jaho ad hminnaha padatku. Ale-ž panočku U was zharela adno humno i wy ū toj čas uziali za les 1200 dalaraū i znaku ū lesie nie zra-bili! Dyk ci-ž wy, panočku, možacie li-čyć na pryažn siananstwa? Ci-ž nia Wy i wam padobnyja wyklikajecie klasowu nienawiść!

Žylhuc.

DA PRACY!

Hermanawičy, Dziśnienskaha pa-wietu. Wielmi pryzemna čuć sa swajej rodnej „B Krynički“, jak u druhich kutkach našaje Baćkaūšcyny moładź wiadzie kulturnuju pracu na karyśč Adradžeńia swaioho Narodu, ładziačy biełaruskija wiečaryny, zakładajucy biblijateki-čytalni i h. d. A z wialikim sumam prychodzicca adznačyć, što Hermanawičy takoj kulturnaj arhanizacyi nia majuć, dyk nawat i nia ci-kawiaccia, i nia dumajuć, kab załažyć takuju. A ūtō-ž tady hawaryć ab pracy! Ale darahija braty Biełarusy! — A pieradusim darahaja moładź m. Hermanawič i wakaličnych wiosak i ūsich innych! Pryšoū užo wialiki čas! Para bratki, pračnucca, schamianucca, zirnuć na świat!

Braty! Ciž my ūtō zusim niazo-dolny da pracy, ciž my nia možam załažyć jaki kulturna-aświetny hurtok, zładzić swaju rodnuju biełaruskiju wiečarynu, abo załažyć biblijateku-čytalni? Možam usio heta zrabić, tolki treba achwoty, i ja dumaju, što my heta ū chutkim časie zrobim! I tady pryzamniej budzie pačuć z rodnej „B. Krynički“ i ab našaj moładzi, jak čuwać ab innych, što u takoj to wiosy, ci miastečku moładź naładziła swajo biełaruskaje pradstauleńie, ad-čynila biblijateku-čytalni i h. d.— zamiest taho, što ciapier našaj „B. Krynički“ prychodzicca z sumam i bolem u dušy nazywać našu Her-manaūskuju hminu „ciomnym kutkom.“ Dyk darahija braty! Da pracy da zma-hańia z načaj złybiadoj-niadolaj, z na-šaj ciemraj. Ja wieru, što klič hetę zahinie, i što moładź naša z sioń-niaňia dnia woźmiecka za pracę, za pracę karysnuju dla našaha biełaruskaha Narodu.

J. Biażdolny.

Z Wilni.

1-ha maja ū Wilni. 1 maja ū Wilni adbylisia try manifestacyi: „Bundu“, P. P. S. lawicy i P. P. S. prawicy. Usie try ūspom-nienyja pachody prachodziły z čyrwonymi štandarami. 1-ha maja byu u Wilni zusim spokojna.

Lik biezrabočnych pawialičwa-jecca. Pawodle statystycznych danych, lik biezrabočnych u pracuahu apošniah tydnia pawialičyśia na 100 asob.

Takim čynam znachodzicca ciapier u Wilni 4 998 biezrabočnych.

Demanstracyja biezrabočnych. 26.IV. h. h. kala 70 biezrabočnych žjawila-sia pierad wajawodzkim uradom, damahaju-čysia wyplaty pierarwanych hrašowych da-pamow.

Skarha Litwinoū na J. E. Ar-cybiskupa wilenskaha ks. Jałbžy-kouskaha. Tymcasowy Litoūski Nacyja-nalny Kamitet u Wilni wysłaū da J. E. Nun-cyja Apostalskaha ū Warszawie baħaġi pa-źmieni memoryja, skirawany prociu ciapie-rašnija Wilenskaha Arcybiskupa ks. R. Jałbžykouskaha, z prošbaj adklakā Arcybiskupu Jałbžykouskaha ū Wilni. Memoryja wyś-wiatlaje praśledowańi litoūskaha praświet-naha ruchu i robotu polonizatarskaj palityki pry pomačy Kaścioła.

U kancy Tymcasowy Litoūski Nacyja-nalny Kamitet prosić Nuncyja skirawać prošbu ūtōmieni Arcybiskupa Wilenskaha ū Watykan.

Kursy litoūskaj mowy dla uz-roślich. Hetymi dniami Kuratoryja Škol-naja dała kancesiju wučycielu Antonu Wa-lajtu ū kursty litoūskaj mowy dla uzros-lich. Kursy buduć adbywacca ū Litoūskaj himnazii-wul. Filipoūskaja 12, u Wilni.

Pačatak zaniatkaū 1 traūnia siol. h.

Naša pošta.

Katařkiewiū J.—adras pieramianili, parad udzielim.

Subaču Janu—pišycie, jak umieje-cie, pisać treba tolki faktu. Čekau na piera-syku hrošaj nia wysyłajem, hrošy wysyłajcie pierakazam paštowym na adres našaj re-dakcyi

Jankoūskam H.—hazeta Wam pa-sylajecca ad 3.II. s. h., ab inwalidzkaj rencie padacie padanie da wiejadowy z prošbaj pakirawańia kudy należyć; čamu Wy z hetym sprawą spažnilisia? Na hetaj sprawę swoj čas i byli adumysłowy kamisi. Karowa na pašy ad henaj chwaroby sama wylačycca.

Ćwia ku z pad Lidy — atrymali, dziajukiem, karystajem, pišycie bolš.

Pakryūdžanamu z pad Žodzišak — waša karespandencya da sprawy Gier-wiackaj nie padchodzić; ab Gierwiatach chiba-żu ūtō wiedajecie, dyk i sami z hetym zhdzi-ciesia.

Kužmu Jawchutu — Wam hazetu pasylajecca ad 3.II. s. h., ab inwalidzkaj rencie padacie padanie da wiejadowy z prošbaj pakirawańia kudy należyć; čamu Wy z hetym sprawą spažnilisia?

Lawonu Žalejku — atrymali, dziajukiem, z karespandencyi skarystajem, patrebnyja Nr. Nr. hazety wysłać nia možam, bo nia majem ich u zapasie.

Barejku M.—da udzialeńia Wam parady padacie pseūdonim (mianiūšku), bo wy nia choćacie, kab padawali wašaje pro-wišča.

Drejku Michału — Waša sprawu susim małaja, jakoj nia treba i bajaccia; kali sud wyjedzie nie pa Wašaj staranie,—treba padać apelacyju ū Akrūzny Sud.

Kutok śmiechu.

Admałdžywajuć.

Simon — Ci čuū ty, brat, što ū Francyi dachtary nauwučylisia admałdžywac ludziej?

Wincuk — Nu, heta niewialika štuka, jany-ž wučonyja. Kali j naš Jakub Niazdatny admałdziū staruju kabylu!

Simon — Jak?

Wincuk — A tak: padpiławaū zuby, sahnaū dych